

از بیوات جدیدالتاسیس آستان قدس دارالعزّه است که در سابق بنائی بود بنام آسایشگاه پاسانان و پاسداران آستان قدس. این بنا در داخل محوطه تشریفات (مدرسه علینقی میرزا) واقع است و اکنون بصورت مجللی درآمده و تبدیل به دارالعزّه گردیده است.

برای اینکه علت احداث دارالعزّه معلوم شود لازم است شمه‌ای از اهمیت و موقعیت آن گفته شود محوطه تشریفات که از شمال بدارالسرور و از جنوب بتالار تشریفات و از شرق بصحن جدید و از طرف غرب هم بدارالعزّه محدود میباشد. در مسیر اعلیحضرت همایونی و سلاطین و روساء جمهور ممالک اسلامی قرار گرفته که هنگام تشریف بحرم مطهر پس از خروج از تالار تشریفات بدین مکان قدم می‌گذارند و پس از ورود بدارالعزّه بعتبه حضرت علی بن موسی الرضا علیه‌السلام تشریف حاصل مینمایند. بدیهی است این چنین موقعیت و مکاتبی حائز اهمیت است و تبدیل آسایشگاه پاسداران به دارالعزّه کاری بسیار بجا و در خور شئون آستان قدس میباشد. البته دربنای دارالعزّه چندان تغییری رخ نداده است بلکه بسبب تزئینات و آئینه کاریهای زیبایش مانند ستاره درخشانی در جوار روضه منوره تجلی و خودنمایی میکند.

در این زمان که بفرمان مطاع شاهانه مقام نیابت تولیت آستان قدس رضوی بعهده تیمسار سپهبد امیر عزیزی میباشد، بامر معظم له این چنین اقدام شایسته‌ای بعمل آمد و در راه اعلاء و تعظیم این دربار عرش مقدار قدم بزرگی بهمت ایشان برداشته شده است.

تحولات فنی دارالعزّه

اکنون آسایشگاه پاسداران از وضع زنده سابق خارج شده و لباس دیگری بر تن پوشیده

است دیواره‌های ساده گچی تبدیل به آئینه کاری زیبایی با اسلوب و طرح‌های جدید گردیده و طاق مقرنس و رسمی بندی که در آن بکار برده شده در ردیف بهترین بناهای تاریخی قرار گرفته است و آثار هنری از درو دیوارش بر چهره زائرین عالیقدر لبخند میزند .

آئینه کاری و ابداع آن

تا اندازه‌ای که اینجانب در بناهای باستانی تعمق نموده‌ام اینچنین بدست آمده که صنعت آئینه کاری نسبت به سایر صنایع باستانی بسیار جوان و هنوز مراحل نخستین را می‌پیماید زیرا در زمان صفویه که قرن طلایی علم و صنعت و هنر بوده و هنوز هم سراسر کشور ایران پر از آثار آن عهد است آئینه کاری وجود نداشته و تزیینات ابنیه تاریخی بچند نوع انجام می‌یافته است بدین شرح:

۱ - اگر بنائی در درجه اهمیت بود آنرا به کاشی های معرق و با طرحها و خطوط زیبا زینت میدادند مانند مسجد شیخ لطف‌الله در اصفهان و گنبد الهوردیکان در مشهد و بسیاری از مساجد و مدارس قدیمه که در این ردیف قرار گرفته است .

۲ - چنانکه بزرگی و وسعت بنا اجازه چنین صنعتی را نمیداد و اعمال صنعت معرق در آن محل تحمل ناپذیر بود تالی‌تلو آن یعنی کاشی هفت رنگ آنهم نیز با طرحهای بسیار عالی بکار برده میشد مانند مسجد شاه اصفهان که بتییر از سردر آن قسمت داخلی مسجد بکلی از کاشی‌های هفت رنگ پوشیده شده است .

۳ - در درجه سوم برای تنوع صنعت، سقف و بدنه و ازاره بنا را از گچ‌بری‌ها و نقاشیهای بسیار نفیس با طرحهای پخته و صورت‌های مینیاتور مزین میساخته‌اند مانند بنای عظیم عالی قاپو و عمارت چهل ستون که از این نوع میباشند در اینصورت از زمان صفوی بنائی آئینه کاری مشاهده نمی‌کنیم و این صنعت پدیده زمان قاجار است که از آن زمان تاکنون در حال ترقی بوده و اکنون پای بحد کمال نهاده‌است و شاید بعدها مراتب کاملتری را نیز ببینیم. با این حال بطوریکه قرائن بما نشان میدهد آئینه کاری حرم مطهر و بیوتات متبرکه هم که با جلوه خاصی تجلی میکند از یک قرن قبل باین طرف شروع شده . و قبلا با کاشی معرق و یا با کاشی هفت‌رنگ و یا با نقاشی و گچ‌بری زینت میشده است .

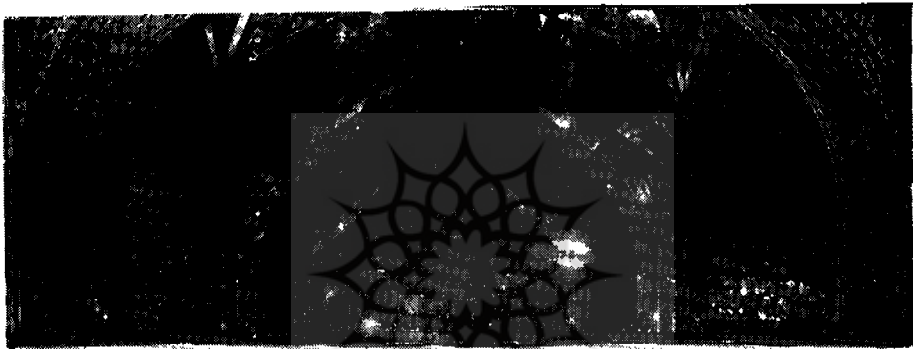
نوع آئینه

در ابتدا که محصول صنایع ماشینی ممالک فرنگ در ایران کم بود تهیه آئینه در ایران با وضع مشکلی انجام میشد و آئینه را استادان ایرانی تهیه کرده و بکار میبردند و آئینه های قلع و

بنای مجلل دارالعهزہ کہ ما نہایت شکوہ خہ دنمائے . ممکنہ

سیمایی متداول بود یعنی يك ورقه بسیار نازك قلع را روی شیشه قرار میدادند و با سیمایی که در زیر ورقه قلع میریختند آنرا به شیشه ملصق میساختند و از آن شفافیت و جلای آئینه بوجود میآمد. بعدها ترتیب جیوه دادن آئینه تغییر کرد و از آب مقطر و نیترات دارژان (سنگ جهنم) و مواد دیگری ترتیب جیوه داده شد و چندی هم آئینه ایرانی بکار میبردند لکن اخیرا بواسطه عدم ثبات جیوه ایرانی استفاده از آئینه بلژیکی که هم از حیث شفافیت و هم از جهت دوام بهترین آئینههای فعلی است در آئینه کاریهای آستانه مبارکه معمول مییابد. امید است که استادان آئینه کار ایرانی بتوانند صنعت خود را تکمیل کنند که از هر جهت بتواند با آئینه بلژیکی رقابت نماید و آئینه ایرانی جای گزین آئینه خارجی شود.

سقف زیبا و مجلل دارالعره که با شکوه و تجلی خاص نمودار است

بنای دارالعره

بنای مجلل دارالعره که اکنون بازیبائی و شکوهی جالب و جاذب در ردیف بیوتات متبرکه که آستان قدس قرار گرفته است از جهت شرق با سه در بزرگی و زیبا به محوطه تشریفات آستان قدس (مدرسه سابق علینقی میرزا) متصل است و از سمت غرب بوسیله در کوچکی به دارالسلام مربوط میشود و از سمت شمال به دارالسرور راه دارد که از همین طریق بحرم مطهر تشریف حاصل میشود. از اره های این بنای مجلل را با سنگهای نفیس مرمر که از معادن کرمان استخراج شده زینت داده اند و کف این بیت نیز یکسره مرمر مفروش است و سقف این بیت عالی را آئینه کاریهای جالبی که در نهایت دقت و ظرافت بکار رفته زینت میدهد که با پرتو چراغها و جارهای بلورین تلؤلؤ خاص می یابد امید اینکه بر شان و جلال و وسعت این بارگاه عالی رضوی باز هم افزوده شود و این عتبه عالی که مرجع و ملجا مشتاقان و ارباب ایمانست باشکوه فراوانتر پناهگاه جامعه مسلمانان باشد.